

CHECKLISTE 46

ONE-PERSON LIBRARIES

Grüne Bibliothek

Ökologische, wirtschaftliche und soziale
Nachhaltigkeit in der Praxis

Зелена бібліотека

Екологічний, економічний та соціальний
виміри сталого розвитку на практиці

IFLA Section
Environment,
Sustainability and Libraries

Netzwerk *Grüne*
Bibliothek

Konzept & Umsetzung:

Petra Hauke
Andrea Kaufmann
Tim Schumann
Janet Wagner

Довідник (чек-лист) № 46: Зелена бібліотека

Видання Комісії з питань одноосібних бібліотек Професійного об'єднання «Інформація та бібліотеки» (BIB – Berufsverband Information Bibliothek).

Опубліковано онлайн у форматі PDF, доступний для завантаження.

Зразок оформлення джерела цитування (для німецькомовного видання): Grüne Bibliothek : Ökologische, wirtschaftliche und soziale Nachhaltigkeit in der Praxis / Konzept und Umsetzung: Petra Hauke, Andrea Kaufmann, Tim Schumann, Janet Wagner. Unterstützt von: Netzwerk Grüne Bibliothek; IFLA-Sektion Environment, Sustainability and Libraries (ENSULIB). 2023. (Checkliste ; 46)

https://www.bib-info.de/fileadmin/public/Dokumente_und_Bilder/Komm_OPL/Checklisten/check46.pdf.

Довідник опубліковано з ліцензією cc by-sa-nc 4.0. Документ можна вільно використовувати, змінювати, по-новому комбінувати частини, доповнювати тощо винятково у некомерційних цілях та за умови збереження виду ліцензії та із зазначенням авторських прав.

Зміст

Передмова	4
1 Вступ.....	5
2 Порядок денний ООН до 2030 року: 17 цілей сталого розвитку.....	5
2.1 Репозитарії прикладів	6
2.2 Платформи та мережі	7
2.3 Довідники, чек-листи, допоміжні матеріали.....	8
3 Освіта заради сталого розвитку	9
4 Зелена бібліотека: що це таке?	9
4.1 Тлумачення поняття	9
4.2 Визначення	10
5 Зелена бібліотека на практиці	11
5.1 Сталість будівель та обладнання.....	11
5.2 Принцип «зеленого офісу».....	12
5.3 Стале господарювання	14
5.4 Сталі бібліотечні послуги	14
5.5 Соціальна сталість.....	16
5.6 Екологічний менеджмент і управління	16
5.7 Активна підтримка загальних екологічних цілей та програм	17
6 Співпраця	18
6.1 Засадничі принципи.....	18
6.2 Вибрані контакти та адреси.....	18
7 Висновки	20
8 Список джерел ілюстративного матеріалу.....	21
9 Список літератури та додаткові джерел.....	24

Передмова

За допомогою цього довідника автори хотіли показати насамперед невеликим бібліотекам, як вони можуть впевнено й переконливо позиціювати себе як «зелені бібліотеки» – попри невелику кількість персоналу та часто дуже обмежені фінансові ресурси – і таким чином сприяти сталому розвитку міст і громад¹. Хоча назагал довідник універсальний: будь-яка бібліотека, байдуже якого розміру чи типу, знайде серед розмаїття порад потрібне для себе і своїх цільових груп.

Довідник може стати у пригоді бібліотекам і як документ (за необхідності у видрукованому вигляді), який пояснить органам місцевої влади, депутатам міських і селищних рад, органам фінансування тощо концепцію зелених бібліотек, яку роботу вони виконують в інтересах громади, яку користь приносять громадам, наскільки активно та ефективно можуть допомогти громадам у їхньому зобов'язанні відносно досягнення цілей Порядку денного ООН до 2030 року. Саме тому зелені бібліотеки вкрай важливі для громад, тож громади повинні усіляко підтримувати і популяризувати роботу «своїх» зелених бібліотек.

Попри те, що довідник містить велику кількість прикладів, вони демонструють тільки частину широкого спектра бібліотечних можливостей. І навпаки, кожна зелена бібліотека не мусить мати у своєму репертуарі усі послуги і впроваджувати всі заходи, зазначені у довіднику.

Головне для бібліотеки визначити свій основний фокус (передусім це стосується невеликих бібліотек), який характеризуватиме її як зелену. Наприклад, це можуть бути такі теми: захист клімату, здоров'я, природа та сад, стале споживання тощо. Фокусні теми мають узгоджуватися з конкретними цілями Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року.

Як вже зазначалося, довідник містить чимало прикладів. Більшість з них — це практики невеликих бібліотек, тож їх можна успішно реалізувати у невеликих бібліотеках. Всі приклади проілюстровані відповідними зображеннями, розміщеними на полях довідника праворуч, а список джерел ілюстративного матеріалу містить покликання на відповідні інтернет-сторінки, де можна знайти більше інформації про відповідні бібліотеки та проекти.

¹ Програма Федерального уряду Німеччини (2023).

1 Вступ

Сталий розвиток як засадничий принцип спонукав людей переосмислити свій спосіб життя ще задовго до реальної загрози кліматичної катастрофи. Після оприлюднення ООН «Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року» разом з 17 Цілями сталого розвитку (далі — ЦСР) сталий розвиток набув іншого статусу — його визнано як основу для всіх форм суспільної та владної діяльності.

Реалізація поставлених цілей вимагає активних демократичних процесів, в яких повинні і мають брати участь усі. У цьому розрізі дедалі більше бібліотек — суспільно важливих осередків просвіти — вбачають своє завдання у тому, щоб стати провідниками, прикладом і партнером для інших. Бібліотеки тісно пов'язані зі своїми громадами і охоплюють усі групи населення. Це дає їм можливість впливати на громадську свідомість та пропонувати себе як платформу громадської активності та сталого розвитку.

Щоб охопити усі групи населення і спонукати своїх відвідувачів до більш сталого способу життя, бібліотеки використовують різноманітні способи передачі знань. Наприклад, окрім тематичних виставок і лекцій, вони реалізують проекти з міського садівництва та городництва, створюють насінневі бібліотеки, проводять STEM-проекти, проекти з підтримки громадянської науки, пропонують послуги ремонтних кафе тощо.

Тож з погляду на діяльність і послуги дедалі більше бібліотек в усьому світі позиціюють себе як «сталі» або «зелені». Прикметно, що серед користувачів і відвідувачів невпинно зростає інтерес до зелених пропозицій бібліотек, вони позитивно реагують і охоче пристають на них. Водночас бібліотекам і далі доводиться переконувати місцеві органи влади, на утриманні яких вони перебувають, у тому, що навіть за відсутності відповідного бібліотечного законодавства бібліотеки як заклади просвіти роблять вкрай важливий внесок у спільне благо.

2 Порядок денний Організації Об'єднаних Націй до 2030 року: 17 цілей сталого розвитку

Порядок денний Організації Об'єднаних Націй до 2030 року з 17 Цілями сталого розвитку був прийнятий 2015 року; 193 держави підписали його й зобов'язалися виконувати. Мета документа – перетворити наш світ на світ, в якому всі діють на засадах екологічності, соціальної справедливості та економічної ефективності. Відповідно до Плану дій ООН, держави-члени Організації Об'єднаних Націй зобов'язалися працювати над реалізацією Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року на національному, регіональному та міжнародному рівнях.²

Рис. 1. Плакат «Ця бібліотека допомагає досягнути цілей сталого розвитку»

Рис. 2. Плакат Бібліотеки Берлінського вільного університету з покликанням на IFLA/ENSULIB

Рис. 3. Плакат з інформацією про внесок Міської бібліотеки Констанца до реалізації Порядку денного ООН 2030

² Пор. Німеччина. Федеральне міністерство довкілля, охорони природи, ядерної безпеки й захисту прав споживачів.

За ініціативи Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) доступ громадськості до інформації був внесений пунктом 10 цілі 16 (16.10) Порядку денного ООН.³

Важливо було офіційно заявити, що доступ до інформації є головною передумовою для досягнення всіх 17 цілей і що бібліотеки вже працюють над їх досягненням. Ба більше, бібліотеки як установи, які покликані виконувати суспільно важливі завдання, беруть на себе активну роль у боротьбі з актуальними викликами суспільства. Таким чином, у відносинах з органами влади, на утриманні яких перебувають бібліотеки, спонсорами, (місцевими) політиками, грошодавцями, користувачами, читачами та клієнтами бібліотеки позиціюють себе як важливого активного партнера та мультиплікатора на шляху до реалізації ЦСР.

2.1 Репозитарії прикладів

- IFLA на своїй інтернет-сторінці веде проєкт «Бібліотечна карта світу» (Library Map of the World), де зокрема документує історії з усього світу, що ілюструють, як бібліотеки допомагають досягнути ЦСР. Станом на вересень 2023 року зафіксовано 57 історій із 35 країн світу. До кожної історії додається вказівка на відповідну ЦСР. Історії можна шукати за країнами або за ЦСР: <https://librarymap.ifla.org/sdg-stories-about>
- Платформа Biblio2030 (ініціатива бібліотечних асоціацій німецькомовних країн) станом на вересень 2023 року налічує 74 проєкти з Німеччини, Австрії, Швейцарії та Південного Тіролю, які пов'язані з однією чи кількома ЦСР. Бібліотеки з німецькомовних країн можуть публікувати на цій платформі інформацію про свої послуги, проєкти та заходи: <https://www.biblio2030.de/>

ZIELE FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Agenda 2030 Materialien Beispielsammlung Eigenes Beispiel einreichen

Bibliotheken und ihr Beitrag zur Agenda 2030 der UN

Als Kultur- und Bildungseinrichtungen, in denen Information, Wissen und digitale Infrastruktur langfristig, niederschwellig und konsumfrei für alle Bürger*innen zur Verfügung gestellt und geteilt werden, leisten Bibliotheken einen unverzichtbaren Beitrag zu jedem einzelnen der 17 Ziele für nachhaltige Entwicklung.

Wie aber können sie dies sichtbar machen? Welche Materialien stehen ihnen zur Verfügung? Und welche praktischen Beispiele aus der Bibliotheksarbeit gibt es bereits?

Diese Webseite bietet für Bibliotheken einen Einstieg in die Agenda 2030, indem sie Informationsmaterial und eine stetig wachsende Beispielsammlung bereitstellt.

ZIELE FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG
17 ZIELE, DIE UNSERE WELT VERÄNDERN

1 KEINE ARMUT	2 KEIN HUNGER	3 GESUNDHEIT UND WOHLERGEHEN	4 BILDNERISCHE BILDUNG	5 GESCHLECHTEREGLEICHHEIT	6 SAUBERES WASSER UND SANITÄR-ERFOLGUNG
7 BEZAHLBARE UND SAUBERE ENERGIE	8 MENSCHENWÜRDIGE ARBEIT UND WIRTSCHAFTS WACHSTUM	9 INDUSTRIELLE INNOVATION UND INFRASTRUKTUR	10 WEINIGER UNGLEICHHEITEN	11 NACHHALTIGE STÄDTE UND GEMEINDEN	12 NACHHALTIGER KONSUM UND PRODUKTION
13 KLIMASCHUTZ	14 LEBEN UNTER WASSER	15 LEBEN AN LAND	16 FRIEDLICHE GERECHTIGKEIT UND STARKE INSTITUTIONEN	17 PARTNER SCHAFTEN ZUSAMMEN FÜR ZIELE	ZIELE FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Biblio2030: репозитарій матеріалів і прикладів роботи бібліотек у німецькомовних країнах в напрямку виконання Порядку денного ООН до 2030 року.

- Німецька бібліотечна асоціація (2020). Бібліотеки та сталий розвиток: приклади внеску бібліотек у досягнення ЦСР на практиці ([німецькою мовою](#)).

³ <https://17ziele.de/ziele/16.html>

- Bibliosuisse [2023]. Принципи сталого розвитку у бібліотеках: порадник з прикладами найкращих практик: <https://www.bibliosuisse.ch/aktivitaten/kampagnebib-lio2030>
- Мессерлі, Дебора (2021). Проекти сталого розвитку в бібліотеках. Каталог інформаційних заходів на тему Порядку денного ООН до 2030 року в публічних та наукових бібліотеках:⁴
https://www.fhgr.ch/fileadmin/fhgr/angewandte_zukunftstechnologien/SII/churer_schriften/sii-churer_schriften_139_messerli.pdf

Величезна кількість публікацій у фахових виданнях і на платформах, допоміжних матеріалів, довідників, чек-листів, тематичних заходів з підвищення кваліфікації, вебінарів тощо засвідчують зростання інтересу до Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року, активну інформаційну роботу щодо ЦСР та впровадження ініціатив і стратегій сталого розвитку в бібліотеках та бібліотеками в німецькомовних країнах. Кілька прикладів (вибірка):

2.2 Мережі та платформи

- Німецька бібліотечна асоціація: сталий розвиток <https://www.bibliotheksverband.de/nachhaltigkeit>
 - Онлайн-семінари <https://www.bibliotheksverband.de/online-seminare#Nachhaltigkeit>
- Бібліотечний портал: бібліотеки і сталий розвиток <https://bibliotheksportal.de/informationen/bibliotheken-und-nachhaltigkeit/?cn-reloaded=1>
- Bibliosuisse: інформаційна кампанія Biblio2030 <https://www.bibliosuisse.ch/aktivitaten/kampagnebiblio2030>
 - Biblio2030 – скринька з інструментами: ЦСР: інструменти, корисні ресурси, кращі практики: <https://padlet.com/biblio2030/biblio2030-der-werkzeugkasten-95bq05fiovasw41y>
- Netzwerk Grüne Bibliothek (мережа зелених бібліотек) <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/>
 - Кафе ідей «Зелена бібліотека»: обмін досвідом про роботу бібліотек у німецькомовних країнах заради захисту клімату та довкілля у напрямку сталого розвитку згідно з Порядком денним ООН до 2030 року (онлайн): <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/ideen-cafe-gruene-bibliothek/>
 - Бібліографія на тему зелених бібліотек (постійно оновлюється): <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bibliografie/>
- Професійне об'єднання «Інформація та бібліотеки» (BIB). Зелена бібліотека [вибірка покликань на тематичні німецькі та зарубіжні ресурси] <https://www.bib-info.de/berufspraxis/fundgrube-internet/bibl-fachinformation/gruene-bibliothek/>

Рис. 4 Go green! — спецвипуск журналу «Büchereiperspektiven» 2/2015

Рис. 5 Зелена бібліотека: спецвипуск фахового журналу «BuB» 12/2018

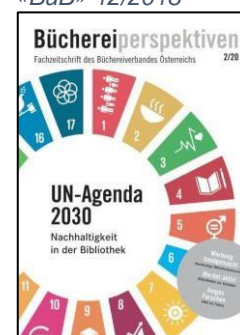

Рис. 6 Порядок денний ООН 2030: спецвипуск журналу «Büchereiperspektiven» 2/2020

Рис. 7 «Разом задля зеленого майбутнього»: спецвипуск журналу «BuB» 04/2022

⁴ Messerli, Debora (2021). Nachhaltigkeitsprojekte in Bibliotheken: Massnahmenkatalog zur Vermittlung der UN-Agenda 2030 in Öffentlichen und Wissenschaftlichen Bibliotheken.

- Центральна бібліотека Шлезвіг-Гольштинії: круглий стіл «Зелені бібліотеки»
<https://www.bz-sh.de/leistungen/fortbildungen-und-veranstaltungen/runder-tisch-gruene-bibliotheken>
- ENSULIB: сторінка зелених бібліотек
<https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/projects/>
 - Що означає поняття «зелена бібліотека»?
<https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-definition/>
 - Чек-лист для зелених бібліотек (різними мовами)
<https://www.ifla.org/the-green-library-checklists-project/>
 - Шаблон плаката для зелених бібліотек
<https://www.ifla.org/the-green-library-poster/>
 - Інструменти для зелених бібліотек
https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/GreenLibsTools_v01_202210-1.pdf
- ENSULIB: Міжнародний конкурс зелених бібліотек від IFLA
<https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/>

2.3 Чек-листи, довідники, допоміжні матеріали

- Банкаларі, Катаріна; Мюльнер, Урсула (2020). Багато сторінок маленьких порад для сталої бібліотеки.⁵
https://www.treffpunkt-bibliothek.at/wp-content/uploads/2020/01/Broschuere_Seitenweise_kleine_Tipps.pdf
- Кардосо, Наталіс (2021). Як ви можете допомогти досягнути цілей сталого розвитку: контрольний список для бібліотек.⁶
<https://libraryscience.de/wp-content/uploads/2021/06/CheckList-GERprint.pdf>
- Фервей, Табея; Гесі, Ліза; Мюлер, Діана; Шене, Ліза; Нігауз, Катрін; Шиндлер, Леа (2019). Сталий розвиток у бібліотеках: настанови та принципи. Проєкт школи Йозефа Думонта у Кельні.⁷ <https://repository.publisso.de/resource/fri:6416279>
- Вернер, Клаус Ульріх (2013). Принципи сталого розвитку у будівництві, облаштуванні та роботі: чек-лист.⁸
https://www.ibi.hu-berlin.de/de/studium/stud-projekte/buchidee/bi12/greenlibs_checklist_englishgerman-1.pdf

3 Освіта задля сталого розвитку

Відповідно до Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року ЮНЕСКО розробила і прийняла у 2019 році програму

Рис. 8 Шаблон плаката для зелених бібліотек від IFLA/ENSULIB

Рис. 9 Щорічний міжнародний конкур зелених бібліотек IFLA Green Library Award

Рис. 10 Калькулятор для самооцінювання внеску бібліотеки у сталий розвиток

⁵ Bancalari, Katharina; Müllner, Ursula (2020). Seitenweise kleine Tipps für eine nachhaltige Bibliothek.

⁶ Cardoso, Nathalie B. (2021). Wie Sie zu den Zielen für Nachhaltige Entwicklung (SDGs) beitragen können: Checkliste für Bibliotheken.

⁷ Verwey, Tabea; Häßly, Lisa; Müller, Diana; Schöne, Lisa; Niehaus, Kathrin; Schindler, Lea (2019). Nachhaltigkeit in Bibliotheken: ein Leitfaden: ein Projekt des JDBK Köln, Joseph-Dumont-Berufskolleg.

⁸ Werner, Klaus Ulrich (2013). Nachhaltigkeit bei Bau, Ausstattung und Betrieb: eine Checkliste.

«Освіта задля сталого розвитку» (ОСР 2030).⁹ Програма спрямована на надання освіти, яка дозволить людям впроваджувати глобальні ЦСР, сформульовані в Порядку денному ООН, та розвивати необхідні для цього компетентності.

Одну з цільових груп програми становлять так звані освітні мультиплікатори. Попри те, що бібліотеки безпосередньо не вказані як цільова група програми, вони з власної ініціативи взяли за її підтримку та реалізацію. Кілька прикладів бібліотечних ініціатив:

- Німецька бібліотечна асоціація (2022). Освіта задля сталого розвитку у бібліотеках та завдяки бібліотекам: концепція і приклади найкращих практик. 4-й онлайн-семинар із серії семінарів на тему «Сталий розвиток і бібліотеки» <https://www.bibliotheksverband.de/bildung-fuer-nachhaltige-entwicklung-bne-und-durch-bibliotheken-eine-einfuehrung-und-best-practice>
- Німецька бібліотечна асоціація (2022). Роль бібліотек у стратегіях федеральних земель щодо освіти задля сталого розвитку. 5-й онлайн-семинар з серії «Сталий розвиток і бібліотеки» <https://www.bibliotheksverband.de/die-rolle-von-bibliotheken-bne-landesstrategien>
- Мережа зелених бібліотек «Netzwerk Grüne Bibliothek» (2021). Бібліотеки та ОСР: приклади реалізації концепції освіти задля сталого розвитку у бібліотеках (приклади з Федеральної землі Північний Рейн-Вестфалія та усього світу) <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bne-festival-nrw-2021/>
- Саксонське земельне управління у справах бібліотек; arche noVa (2022). Впровадження концепції «Освіта задля сталого розвитку» у системі публічних бібліотек Саксонії. https://arche-nova.org/sites/default/files/content/dokument/BNE_Bibos_Materlsmm1g_arche_noVa.pdf

4 Зелена бібліотека: що це таке?

4.1 Тлумачення поняття

У німецькомовному дискурсі тема «зелених бібліотек» з'явилася 2013 року з появою і рефлексією однойменної публікації,¹⁰ яка була присвячена цій тематиці та спиралася передусім на приклади закордонних бібліотек. На той час Німеччина не могла похизуватися багатим досвідом зелених бібліотек.

Тривалий час німецькі бібліотеки не поспішали називати себе зеленими. Свою стриманість вони пояснювали тим, що, задекларувавши себе чи фокус своєї діяльності «зеленими», вони буцімто можуть стати політичними і втратити свою «нейтральність».

Та найпізніше після виступу Річарда Девіда Ленкса з «Маніфестом глобальної бібліотеки»¹¹ на конференції Next Library Conference, яка пройшла у вересні 2018 року в Берліні, стало

Рис. 11. Серія вебінарів НБА на тему «Освіта задля сталого розвитку»

Рис. 12. Інформаційна кампанія ОСР Центральної бібліотеки Нижньої Саксонії

Рис. 13. Виставка видань у міській бібліотеці Таухи, присвячена ОСР

Рис. 14. Вермікомпостер в Бібліотеці Генріха Бея в районі Берлін-Панков. За допомогою такої «ферми черв'яків» можна наочисто показати процеси, які відбуваються під час компостування біовідходів, та розповісти про значення гумусу

⁹ Німецька комісія ЮНЕСКО.

¹⁰ Hauke, Latimer und Werner (2013).

¹¹ Lanke (2018); Lanke (2019).

зрозуміло, що бібліотеки вже за своєю суттю політичні (у позитивному розумінні цього слова), адже вони є державними установами у демократичному суспільстві, а тому представниками і поборниками демократії. І справді, діяльність на підтримку сталого розвитку, є політичною, однак не партійною.

«Зелений» позначає програмний курс, спрямований передусім на екологічну сталість. Близько половини ЦСР мають чітко виражений екологічний складник (6: чиста вода, 13: боротьба зі зміною клімату, 14: збереження морських екосистем, 15: збереження екосистем суші тощо). Щоправда, досягнути цих цілей можна лише з урахуванням інших.

Якщо взяти засадничу ідею бібліотек — спільне використання книг, — то їх вже можна назвати сталими. Втім, поняття «зелена бібліотека» ширше, воно охоплює всі три аспекти сталого розвитку: екологічний, соціальний та економічний. Тобто «зелена бібліотека» це не частина «сталого бібліотеки», а програма, спрямована на врахування усіх трьох аспектів сталого розвитку. Тільки тоді бібліотека стане по-справжньому сталою, а, отже і зеленою.

4.2 Визначення

Секція IFLA з питань довкілля, сталого розвитку та бібліотек (ENSULIB), запропонувала комплексне визначення поняття «Green Library»:¹²

Довкілля — це середовище або умови, в якому/яких живуть і працюють/функціонують люди, інституції, тварини чи рослини. Середовище може бути природним, соціальним і культурним.

Сталий розвиток означає зростання, яке задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу змогу майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.¹³

Сьогодні довкілля перебуває у небезпеці: зміна клімату та інші загрози, включно з соціальною нерівністю, завдають йому значної шкоди. Тож усі без винятку інституції повинні докладати зусиль і торувати шлях сталого розвитку задля захисту довкілля. Це стосується і всіх видів бібліотек, які цілком можуть стати ключовими активістами у втіленні принципів сталого розвитку.

Зелена і стала бібліотека — це бібліотека, яка враховує екологічну, економічну та соціальну компоненту сталого розвитку. Не важить, якого розміру бібліотека, якщо вона хоче бути зеленою і сталою. Головне, щоб вона мала чітку концепцію сталого розвитку і відповідний план дій, що охоплює такі аспекти:

- будівля та обладнання, які відповідають принципу сталого розвитку та не завдають шкоди довкіллю
- принцип «зеленого офісу»
- стале господарювання
- сталі бібліотечні послуги
- соціальна сталість
- екологічний менеджмент
- активна підтримка загальних екологічних цілей та програм.

¹² ENSULIB (2022b).

¹³ Sog. "Brundtland Report": World Commission on Environment and Development (1987).

5 Зелена бібліотека на практиці

Далі наведено приклади, пропозиції та ідеї, як на практиці можна втілювати концепцію зеленої бібліотеки у розуміння ENSULIB.

5.1 Сталість будівель та обладнання

Бібліотека активно зменшує викиди чи вуглецевий слід будівлі, в якій розташована, та обладнання; управління будівлею підпорядковується критеріям екологічності. Дах і прибудинкова територія спроектовані, оформлені та використовуються з урахуванням концепції сталого розвитку. Кілька порад:

5.1.1 Будівля

- Перебудова наявних будівель: подальше (нове) використання нерухомості замість знесення.
- Максимальна безбар'єрність ззовні та всередині будівлі (доступ до бібліотеки, переміщення в будівлі тощо).
- Використовуються будівельні матеріали з екологічними сертифікатами та сертифікатами справедливої торгівлі.
- Сонячні панелі на даху.
- Виконуються енерговимоги для опалювальних і кондиціонованих будівель відповідно до Закону Німеччини про енергозабезпечення та енергетичну інфраструктуру будівель (GEG).
- Енергоефективне охолодження будівлі на базі поновлюваних джерел енергії.
- Контроль та управління енергоефективністю: амортизація вартості шляхом подальших нижчих витрат на енергію.
- Розумне керування освітленням: датчики руху, LED-освітлювальні прилади тощо.
- Використання програм фінансування у сфері захисту клімату.

5.1.2 Обладнання і матеріали

- Використання матеріалів багаторазового вжитку, поновлюваних матеріалів.
- Використання вживаних меблів.
- Використання матеріалів і об'єктів інтер'єру з екологічними сертифікатами та сертифікатами справедливої торгівлі.
- Використання підвіконь для «кімнатного садівництва та городництва», «поживна бібліотека».

5.1.3 Менеджмент і обслуговування інфраструктури

- Енергія та вода
 - Вивчення можливостей фінансування для впровадження заходів з енергоощадження.
 - Перехід на енергозберіжні технології (напр., світлодіодне освітлення замість неонових трубок).
 - Світло завжди вимикається там, де воно не потрібне.
 - Максимально можливе зменшення опалення.
 - Провітрювання замість кондиціонера.
 - Підвищення обізнаності з питання споживання води серед працівників і користувачів бібліотеки.
 - Заходи з ощадного водокористування (напр., водозберіжні насадки на кранах у службових приміщеннях (кухня, туалети для працівників) і в туалетах загального користування).

Рис. 15. Бібліотека ТГГ Крессбронн на Боденському озері: колишня 100-літня стодола після реконструкції та модернізації; проєкт-переможець багатьох конкурсів.

Рис. 16. «Безбар'єрність». Спецвипуск «BuB» 12/2019

Рис. 17. Острівці тиші та високі грядки перед бібліотекою у районі Тіргартен-Зюд, Берлін

Рис. 18. Бібліотека наук про Землю Берлінського вільного університету, друге життя вживаних меблів

- Сортування та переробка відходів
 - Переробка пакувальних матеріалів і тари
 - Переробка батарейок, електронних пристроїв і деталей
 - Переробка/вторинне використання витратних матеріалів у санітарно-гігієнічних приміщеннях (напр., рушники).
 - Переробка приладів освітлення: люмінесцентні та енергозберіжні лампи, світлодіоди.
- Зелене прибирання
 - Вибір клінінгової компанії за екологічними та соціальними критеріями.
 - Засоби для чищення та миття: економічне дозування.
 - Відмова від використання хімічних засобів для прибирання/миття.
 - Використання нетоксичних біорозкладних продуктів на водній, а не на нафтовій основі, без ароматизаторів.
 - Контроль та регулювання шуму під час прибирання (пилотяги).

5.1.4 Прибудинкова територія

- Велосипедні стійки
- Станція прокату велосипедів
- Пункт обслуговування велосипедів перед бібліотекою
- Зарядна станція для електровелосипедів та електромобілів
- Залучаються субсидії з місцевого бюджету для облаштування громадських електрзарядних станцій.
- Використання плаского даху або прибудинкової території для проектів міського садівництва та городництва.
- Використання читального саду як «смакосаду» для ласунок і ласунів, утримання та догляд саду відбувається за моделлю «садового шефства».
- Високі грядки при вході у будівлю, квітники для комах («рятівні острівці»).

5.2 Принцип «зеленого офісу»

Усі виробничі процеси і процедур мають бути екологічно чистими та ресурсозберіжними. Робочі місця облаштовані за принципом ергономічної функціональності і комфорту. Це підвищує рівень лояльності та задоволеності працівників. Принцип «зеленого офісу» треба донести до працівників, пояснити і обґрунтувати його доцільність (напр., під час зборів трудового колективу/нарад тощо); також слід заохочувати працівників вносити пропозицій та конкретні ідеї (підвищення залученості). Кілька порад:

- **Закупівлі**
 - Ремонтвання речей має пріоритет: перші ніж купувати щось нове, треба перевірити, чи можна полагодити старе.
 - Підтримка місцевого виробника, соціальних книгарень.
 - Перевага товарам з екологічним маркуванням.
 - У фокусі якість і тривкість продукції.
 - Перевага альтернативним матеріалам і канцелярському приладдю (вироби з паперу, картону, корку тощо).
 - Відмова від пластику.
 - Використання кліматично та екологічно чистої півки для книг або взагалі відмова від обгортання книжок (покривайте півкою тільки етикетку з каталоговим шифром книжки).

Рис. 19. Міська бібліотека Юліха, послуга з переробки картонних коробок

Рис. 20. Стійки для велосипедів, Публічна бібліотека у місті Кісінг

Рис. 21. Стара телефонна будка переобладнана у «відкриту бібліотеку», Публічна бібліотека у місті Кісінг

Рис. 22. Невеличка висока грядка перед міською бібліотекою в Альзену

- Використання екологічного термопаперу і екологічного паперу для касових апаратів.
- Використання сертифікованого переробленого паперу (сертифікат Blue Angel) або паперу стандарту FSC.
- **Робоче місце**
 - Робочі місця мають бути організовані відповідно до ергономічних вимог.
 - Розміщуйте екрани так, щоб відблиски від ламп і вікон не заважали дивитися на екран.
 - Принтери, кошики для вихідної пошти, смітники тощо розміщуйте якомога далі від робочого місця, щоб мотивувати працівників рухатися.
 - Здавайте вживаний папір/макулатуру на переробку.
 - Моніторинг споживання енергії: документуйте споживання і оприлюднюйте показники.
- **Заощадження паперу**
 - За можливості не видрукуйте матеріали.
 - Встановіть у налаштуваннях двосторонній друк (принтери, сканери).
 - Перед видруком зменшуйте розмір тексту, наскільки це можливо.
 - Використовуйте макулатуру та чистий бік вжитого паперу для нотаток і видруку текстів для внутрішнього користування.
 - Інформаційні листи розміщуйте на дошці оголошень, поширюйте за принципом «прочитай-передай далі» або в електронному вигляді. Не видрукуйте для кожного працівника.
 - Не видрукуйте електронні листи, спілкуйтеся в електронному форматі.
 - Перевіряйте написаний текст з екрана, не робіть попереднього видруку.
 - В налаштуваннях поштової скриньки заблокуйте рекламу; на абонентській скриньці вкажіть, щоб не вкидали вам рекламу.
- **Канцелярське приладдя**
 - Спільно користуйтеся приладдям та іншими речами (пробивачами, степлерами, довідниками тощо).
 - Відмовтеся від пластику.
 - Композитні речі (напр., папки) після використання розбирайте на частини для правильної утилізації.
 - Використовуйте перові, кулькові ручки та олівці зі змінними стрижнями, патронами тощо.
 - Мінімізуйте використання фломастерів і маркерів (через вміст розчинників і консервантів).
- **Комп'ютери, екрани, принтери**
 - Максимально зменшуйте цифрове забруднення.
 - Вибирайте прилади з мінімальним рівнем енергоспоживання.
 - Налаштуйте автоматичне вимкнення пристроїв у разі невикористання.
 - Прилади, приєднанні до електромережі через подовжувач з вимикачем, виймайте з розетки на вихідні, а також в кінці кожного робочого дня і на час обідньої перерви.
 - Вимикайте екрани під час перерв тривалістю понад 15 хвилин.
 - Користуйтеся приладами якомога довше, списані ПК давайте, напр., працівникам у приватне користування.
 - Здавайте комп'ютерний брухт і відходи на переробку.
 - Використовуйте багаторазові чорнильні картриджі та модулі тонера.

Рис. 23. Ресурсозберіжні технології для переробки ламп і батарейок.

Рис. 24. Контролювання енергоспоживання

Рис. 25. Разом робимо цифрове прибирання, Міська бібліотека у Шварценбеку

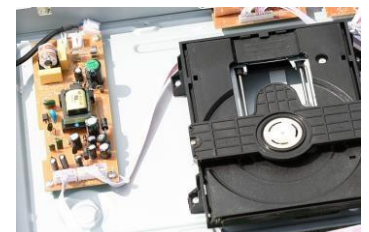

Рис. 26. Ресурсозберіжне перероблення комп'ютерного брухту

- **Кухня**
 - Вмикайте та запускайте техніку (кавоварки та ін.) лише тоді, коли дійсно потрібно.
 - Використовуйте багаторазові пляшки замість пластикових.
 - Беріть питну воду з-під крана.
 - Використовуйте диспенсери для води без охолодження та з можливістю наповнення водою з-під крана.
 - Збирайте і компостуйте органічні відходи (кавову гущу, бананові шкурки тощо).

5.3 Стале господарювання

Фокус спрямований на стале споживання у широкому розумінні цього слова. Бібліотеки пропагують принципи циркулярної економіки та економіки спільного використання і активно послуговуються ними у своїй господарській діяльності.

Кілька порад:

- Підтримуйте місцеву/регіональну торгівлю (напр., при закупівлі книжок, інших медій, харчів для заходів тощо).
- Купуйте книги в екологічних інтернет-книгарнях.
- Видавайте безоплатно на абонемент енерговимірювальні прилади для контролю споживання енергії вдома.
- Організуйте приймання і прокат багаторазових сумок для транспортування книг та інших медій.
- Облаштуйте полицю для обміну книжками, банками для закрутки, іграшками тощо.
- Створіть бібліотеку речей.
- Облаштуйте біржу обміну одягом.
- Облаштуйте біржу обміну іграшками.
- Разом з волонтерами й охочими допомогти організуйте «ремонтне кафе».
- Відмовтеся від використання одноразового посуду на заходах.
- Беріть участь у місцевих програмах справедливої торгівлі.
- Організуйте події/інформаційні заходи на тему запобігання та сортування відходів у співпраці з комунальною службою утилізації.

5.4 Сталі бібліотечні послуги

Важлива й актуальна інформація має бути легко доступною для користувачів. Спільне використання приміщень і пристроїв (комп'ютерів, принтерів, сканерів) є важливим кроком до ефективного використання ресурсів. Бібліотека надає інформацію та пропонує освітні заходи на тему сталого розвитку. Бібліотека має позитивний відбиток CO₂ («карбонова долонька»). Кілька порад:

5.4.1 Інформація та просвіта задля сталого розвитку

- Проведення інформаційних заходів на тему «Порядок денний ООН до 2030 року».
- Лекції про цілі Libraries4Future
- Семінари, лекції, дискусії на тему основоположних прав і свобод людини.
- Інформаційні заходи та партипаційні проекти до всенімецьких днів сталого розвитку.

Рис. 27. Пункт набору питної води у міській бібліотеці в Еберсвальде

Рис. 28. Лічильники енергії та ін. прилади на абонемент у «бібліотеці речей» Міської бібліотеки Тройсдорфа

Рис. 29. Торбинки для книжок і медій від об'єднання друзів публічної бібліотеки територіальної громади Ельзенфельд

Рис. 30. «Біржа обміну одягом», Бременська міська бібліотека

- Практичні семінари, лекції, дискусії тощо для популяризації розвитку медійної грамотності, напр., на тему неправдивих новин.
- Інформація про можливості навчання та освітні заходи (дитячі садки, школи, університети, навчальні курси тощо).
- Заходи на підтримку та розвиток навичок з письма, читання та сторітелінгу.
- Підтримка читання шляхом проведення днів читання вголос.
- Надання відвідувачам доступу до інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

5.4.2 Природа та сільське господарство

- Інформація про екологічне/органічне сільськогосподарське виробництво.
- Інформація про отрути в природі (засоби захисту рослин).
- Біржі з обміну рослинами.
- Насіннева бібліотека, біржі обміну насіння (насамперед насіння традиційних рослин і сортовий насінневий матеріал).
- Установка автоматів з насінням медоносних рослин («корм для бджіл»).
- Закладання високих грядок.
- Облаштування контейнера для компосту/вермікомпостеру.
- Екскурсії для фруктових розбійників (напр., тур бібліотечним садом, де можна дізнатися більше про дерева, «поцупити» кілька плодів з дерева й одразу поласувати ними), створення карт для фруктових розбійників (де і чим можна поласувати).

5.4.3 Здоров'я

- Інформація, майстер-класи тощо про корисні для здоров'я харчові продукти, здорове харчування, як готувати корисні страви тощо.
- Книги, інші медіа про спорт (танці, плавання тощо), відповідні майстер-класи.
- Книги, інші медіа про медитацію, майстер-класи, курси, обговорення тощо
- Книги, інші медіа, практичні семінари, курси, обговорення тощо таких тем як-от депресія, залежності, венеричні та інші хвороби.

5.4.4 Споживання

- Наявність у бібліотеці книг, інших медій, проведення лекції про стале сільське господарство задля кращої врожайності.
- Створення бібліотеки речей.
- Холодильник/шафа для фудшерінгу задля раціонального використання харчів і зменшення харчових відходів.
- Бокси для збирання старих мобільних телефонів (для перероблення).
- Громадські крани питної води
- Біржа обміну одягом
- Книжкова барахолка.

5.4.5 Участь у національних і міжнародних екологічних та інших тематичних днях, тематичні куточки

- Проведення заходів до всенімецьких днів сталого розвитку
- Дні боротьби з відходами
- Всесвітній день води.

Рис. 31. Міська бібліотека Емсеттена, захід на тему «Порядок денний ООН до 2030 року»

Рис. 32. Проект «Долучайся!», насінневі бібліотеки в Нижній Саксонії

Рис. 33. Автомати з кормом для бджіл, Бібліотека Генріха Беля в районі Берлін-Панков

Рис. 34. Скринька для збору вживаних мобільних телефонів, Міська бібліотека Гладбека

5.5 Соціальна сталість

Хороша освіта, навички читання та письма, громадська активність і відповідальність, міжкультурне розмаїття, інклюзія і залученість кожного до суспільного життя є керівними принципами освітньої та просвітницької діяльності бібліотек. Бібліотеки активно докладають зусиль задля ліквідації нерівності у бібліотеках (працівники бібліотек і волонтери — представники різних культур, гендеру тощо).

Різноманіття також відображається в бібліотечних фондах (асортимент пропонованих книжок, інших медій) і бібліотечних подіях. Кілька порад:

- гендерно-нейтральна комунікація
- укладання інформаційних флаєрів легкою мовою
- загальнодоступні дискусійні заходи (легка, проста, культурно чутлива мова) на теми сталого розвитку
- служба дорправлення замовлень додому для маломобільних груп населення (транспортування вантажним велосипедом)
- онлайнві консультації
- книжкове кафе: читання та обговорення (не тільки) для людей старшого віку
- мовні зустрічі/клуби для/з мігрантами
- проведення «кафе історій»
- читання вголос з бібліотечним песиком
- інформація про місця, де можна отримати безоплатно харчі/продукти
- установка шафи/полиці-«обмінники» речами
- участь у комунальних програмах справедливої торгівлі
- бокси для збору кроненпробок з подальшим використанням для соціальних цілей
- біржа обміну одягом
- бокси для пожертвуваних окулярів
- облаштування скриньки з засобами менструальної гігієни, передусім для безпритульних жінок
- надання переваги книгарням, прибиральним фірмам тощо, які дотримуються принципів соціальної сталості.

5.6 Екологічний менеджмент і управління

Бібліотека свідомо визначає для себе екологічні цілі і зобов'язується їх виконувати. Вона ефективно використовує ресурси, щоб зменшити свій негативний вплив на довкілля. Бібліотека інформує широку аудиторію про свою екологічну політику, її реалізацію та результати екодіяльності. Вона бачить себе взірцем, активною просвітницькою установою і мотиватором у процесі досягнення цілей Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року. Кілька порад:

- Створіть зелену команду, зелену робочу групу, «круглий стіл», зокрема за участі активістів-волонтерів і прихильників сталого розвитку.
- Запровадьте та оприлюдніть стратегію сталого розвитку.
- Заявіть про себе як «зелену бібліотеку».

Рис. 35. Логотип ініціативи (Бібліотеки за дlia майбутнього)

Рис. 36. Тиждень сталого розвитку, Комунальна бібліотека в Бланкенфельде-Малоу

Рис. 37. Бокс для кроненпробок. Соціальний проект Університетської міської бібліотеки в Кельні.

Рис. 38. «Обмін-ник» — шафа з речами для обміну, міська бібліотека Гаймсгайма

- Складіть кліматичний баланс бібліотеки.
- Складіть баланс спільного блага (внесок бібліотеки у ствердження засадничих цінностей і благ людства, напр., гідність людини, сталий розвиток, права на участь тощо).
- Бібліотечний блог, соціальні мережі
 - активна внутрішня і зовнішня інформаційна робота та комунікація щодо цілей сталого розвитку, які бібліотека прагне досягнути
 - документування заходів і досягнутих успіхів, поширення відповідної інформації, комунікація.
- Регулярний випуск пресрелізів про екоорієнтовані послуги бібліотеки.
- Використання програм фінансової підтримки
 - Рада задля сталого розвитку
 - Німецький федеральний культурний фонд
 - Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР)
 - Федеральне відомство охорони довкілля
 - Фонд проти расизму
 - Комунальні програми фінансування
- Передове (і добре висвітлене у ЗМІ) перевезення книг та інших медій на вантажному велосипеді.
- Регулярне спілкування й обмін досвідом з іншими зеленими бібліотеками (напр., у форматі «кафе ідей»).

5.7 Активна підтримка загальних екологічних цілей та програм

У своїй діяльності бібліотека орієнтується на Цілі сталого розвитку Порядку денного ООН до 2030 року, Паризьку кліматичну угоду, відповідні екологічні програми та сертифікати. Кілька порад:

- Чітка заява бібліотеки про визнання та усіяку підтримку цілей і принципів сталого розвитку.
- Закріплення сталого розвитку у місії бібліотеки.
- Підписання декларації ініціативи «Libraries4Future» («Бібліотеки задля майбутнього»).
- Вебсторінка з чіткою прив'язкою до Порядку денного ООН до 2030 року.
- ЦСР на плакатах, закладках, кубиках-пуфах.
- Проведення заходів, пов'язаних з ЦСР, до міжнародних і національних знаменних і пам'ятних дат.
- Створення тематичного бібліотечного каталогу «Зелена бібліотека».
- Щомісячна презентація «ідеї місяця», яка сприяє досягненню ЦСР.
- Щомісячна презентація книг за ЦСР (напр., один місяць - одна книга - одна ціль).
- Тематичні тижні по кожній ЦСР.
- Участь у Щорічному міжнародному конкурсі зелених бібліотек IFLA «Green Library Award».
- Участь у конкурсі «Проекти сталого розвитку».

Рис. 39. Заявити про себе як «зелену бібліотеку»: флаєр бібліотеки м. Вайблінгена з описом зеленої місії

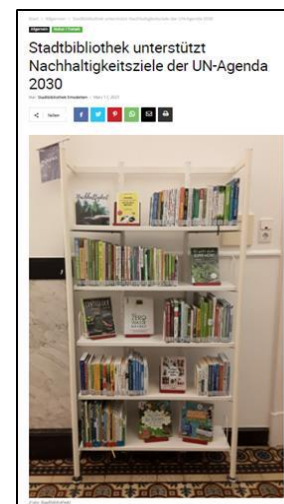

Рис. 40. PR і реклама цілей сталого розвитку ООН, Емсдеттенська міська бібліотека

Рис. 41. Стратегія сталого розвитку Ройтлінгенської міської бібліотеки

6 Співпраця

6.1 Засадничі принципи

Співпраця та партнерство (ЦСР 17: партнерства задля сталого розвитку) є важливими інструментами реалізації та/або фінансування проєктів. Партнерства можуть створюватися передусім на місцевому, регіональному рівнях; однак не треба забувати і про земельний (=обласний) і національний рівні. «Друзів бібліотеки» завдяки своїм особистим контактам можуть сприяти встановленню цінних зв'язків (напр., з різними асоціаціями, компаніями, благодійними організаціями, фондами, напр., клубом Ротарі або Клубом левів).¹⁴ Нерідко пенсіонери та майстри-любители з сильним духом солідарності та потребою бути корисними для громади, радо діляться своїм досвідом і знаннями з молоддю. Тож відкриваючи свій простір для небайдужих, активістів, партнерів різних рівнів, бібліотека стає платформою громадської активності.

Ефективним шляхом цілеспрямованого залучення коштів на реалізацію проєктів є фандрейзинг¹⁵. Спільнокошт¹⁶ — ще один ефективний спосіб пошуку фінансування і прихильників. Якщо бібліотека не має фінансування на деякі строкові проєкти з боку органу, на утриманні якого перебуває, вона може шукати і залучати кошти третіх сторін.¹⁷

Сталий розвиток є також завданням і зобов'язанням громад і регіонів, тому бібліотекам варто найперше встановити контакти і заручитися партнерською підтримкою офіційних осіб на рівні громад (напр., це можуть бути уповноважені з питань сталого розвитку, охорони природи, захисту дерев і лісів, міські управління з питань захисту клімату тощо). При цьому бібліотека не має виступати у ролі прохача, ба більше, вона дає владі зрозуміти, що вони союзники і разом роблять спільну справу у напрямку реалізації цілей сталого розвитку.

Бібліотеки також можуть співпрацювати з бібліотечними асоціаціями та профільними установами, неурядовими, громадськими організаціями, некомерційними фондами, підприємствами та компаніями (напр., банки, будівельні супермаркети).

Встановлення партнерства і співпраці треба ретельно планувати, а встановивши, уміло й ефективно підтримувати. Це загальне правило. За допомогою у питанні пошуку та плекання партнерства радимо звернутися до праць Флемінга (2009), Вонгофа (2015) та Цолера (2018).

6.2 Вибрані контакти та адреси

Докладну інформацію про названі нижче організації та інституції можна знайти на відповідних інтернет-ресурсах:

- Adelphi [аналітично-консультативний центр з питань клімату, довкілля та розвитку] <https://adelphi.de/de>
- Arbeiterwohlfahrt [благодійний фонд допомоги робітникам] <https://awo.org/>
- Berliner Büchertisch [некомерційний спільний проєкт, місце для проведення заходів і різних подій, навчальний центр, книгарня та інтернет-крамниця]. <https://buechertisch.org/>
- Bienenretter Manufaktur [«Бджолині рятувальники» — мануфактура й крамниця різного приладдя для бджіл і підтримки сталого бджільництва] <https://www.bienenretter.com/>
- Büchereizentrale Niedersachsen [Центральна бібліотека федеральної землі Нижня Саксонія] <https://www.bz-niedersachsen.de/bildung-nachhaltigkeit-bibliothek-binabi.html>
- BUND [Німецька федерація захисту природи і довкілля] <https://www.bund.net>
- Bundesverband der deutschen Bibliotheks-Freundeskreise, VdB [Асоціація друзів німецьких бібліотеки] <https://www.bibliotheks-freundeskreise.de/>

¹⁴ Див п. 6.2: Bundesverband der deutschen Bibliotheks-Freundeskreise.

¹⁵ Bibliotheksportal (2017); Німецька бібліотечна асоціація (2022, 27.05.).

¹⁶ EcoCrowd.

¹⁷ Див. Bibliotheksportal.

- Федеральне агентство з громадянської освіти <https://www.bpb.de/>
- ENSULIB, Секція навколишнього середовища, сталого розвитку та бібліотек IFLA. <https://www.ifla.org/units/environment-sustainability-and-libraries/>
- Europäischer Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) [Європейський фонд регіонального розвитку]. <https://www.europarl.europa.eu/facts-heets/de/sheet/95/europaischer-fonds-fur-regionale-entwicklung-efre->
- FSJ-Bundesfreiwilligendienst, Verein für soziales Leben e.V. [Федеральна волонтерська служба] <https://www.bundesfreiwilligen-dienst.de/fsj-freiwilliges-soziales-jahr/>
- IFLA Green Library Award / IFLA Section Environment, Sustainability and Libraries (ENSULIB). <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/>
- Kulturstiftung des Bundes [Федеральний культурний фонд Німеччини] <https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de>
- Libraries4Future. <https://libraries4future.org/>
- Lightcycle [Служба утилізації та перероблення систем освітлення, сервіс електротехніки]. <https://www.lightcycle.de/>
- Migrantas – eine visuelle Sprache der Migration [ресурс з візуальної мовою для мігрантів]. http://www.migrantas.org/web_migran-tas_deutsch.html
- NABU, Naturschutzbund Deutschland e.V. [Німецьке об'єднання охорони природи] <https://www.nabu.de/>
- Netzwerk Grüne Bibliothek [мережа зелених бібліотек]. <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/>
- ökobon GmbH. <https://www.oekobon.de/>
- Projekt Nachhaltigkeit [Wettbewerb für Zukunftsgestaltung mit Leidenschaft] / Gesamtverantwortung: RENN.nord. [конкурс проектів сталого розвитку: творимо майбутнє з любов'ю] <https://www.wettbewerb-projekt.de/wettbewerb/projekt-nach-haltigkeit>
- Rat für Nachhaltige Entwicklung [Рада сталого розвитку]. <https://www.nachhaltigkeitsrat.de/>
- Refill Deutschland. <https://refill-deutschland.de/>
- Social Period. <https://www.socialperiod.org/>
- Stiftung gegen Rassismus [Фонд проти расизму]. <https://stiftung-gegen-rassismus.de/>
- Umweltbundesamt [Федеральне відомство довкілля]. <https://www.umweltbundesamt.de/>
- Verbraucherzentralen in Deutschland [служби підтримки користувачів у Німеччині]. <https://www.verbraucherzentrale.de/>
- Verein zur Erhaltung der Nutzpflanzenvielfalt [Спілка збереження різноманіття корисних рослин]. <https://www.nutzpflanzenvielfalt.de/>
- WWF Deutschland. Stiftung „World Wide Fund for Nature“ [Всесвітній фонд дикої природи. Німеччина] <https://www.wwf.de/>

7 Висновки

Цей довідник показує, наскільки розмаїті можливості мають бібліотеки, щоб реально допомогти суспільству досягнути цілей сталого розвитку Порядку денного ООН до 2030 року. Окрім класичної послуги — надання книг та інших медій у користування, — вони можуть пропагувати ідеї сталого розвитку й робити свій внесок у досягнення його цілей шляхом інформування населення на власній інтернет-сторінці, сторінках у соціальних мережах, проведення різних кампаній, проєктів і заходів за участі волонтерів, активістів чи екоорганізацій. Зрозуміло, що до 2030 року не вдасться досягнути усіх ЦСР у повному обсязі. Однак так само зрозумілою й беззаперечною є потреба у серйозному підході до виконання завдань, похідних від ЦСР. Саме тому дедалі більше бібліотек в усьому світі бачать себе сталими або зеленими і докладають зусиль, щоб відповідати такому означенню.

Прикметно, що їхнє прагнення і тенденцію до сталості/зеленості активно схвалює і підтримує дедалі ширша аудиторія. Передусім невеликі бібліотеки можуть переконливо позиціювати себе як «зелені» попри невелику кількість персоналу та часто малі фінансові ресурси, про що наочно свідчать наведені у довіднику приклади. Важливими помічниками у реалізації та фінансуванні проєктів є партнери. Завдяки інструменту партнерства невеликі бібліотеки в змозі змінюватися, проводити активну діяльність, організовувати та реалізувати різні проєкти, навіть якщо це перевищує їхні власні — обмежені — фінансові й кадрові ресурси.

Сподіваємося, що цей довідник надихне бібліотеки взяти зелений курс до сталого розвитку і таким чином сприятиме зростанню нехай поки що невеликої, але активної й динамічної родини зелених бібліотек в Німеччині.

8 Список джерел ілюстративного матеріалу

- Рис. 1: Плакат «Ця бібліотека допомагає досягнути цілей сталого розвитку», до завантаження для власних потреб. Джерело: <https://www.biblio2030.de/materialien/>
- Рис. 2: Плакат Бібліотеки Берлінського вільного університету з покликанням на IFLA/ENSULIB. Джерело: https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/GreenLibrary_german.jpg
- Рис. 3: Плакат з інформацією про внесок Міської бібліотеки Констанца до реалізації Порядку денного ООН 2030. Джерело: <https://www.konstanz.de/stadtbibliothek/ueber+uns/bibliothek>
- Рис. 4: „Go green!“ — спецвипуск журналу «Büchereiperspektiven» 2/2015. https://www.bvoe.at/sites/default/files/2022-07/BP_2_15.pdf
- Рис. 5: „Die grüne Bibliothek“. Зелена бібліотека: спецвипуск фахового журналу «BuB» 12/2018. https://zs.thulb.uni-jena.de/receive/jportal_jpvolume_00428218
- Рис. 6: Порядок денний ООН 2030: спецвипуск журналу «Büchereiperspektiven» 2/2020. <https://www.ofefse.at/fileadmin/content/Downloads/Buechereiperspektiven.pdf>
- Рис. 7: «Разом задля зеленого майбутнього»: спецвипуск журналу «BuB» 04/2022. <https://www.b-u-b.de/archiv/pdf-archiv-bub/pdf-archiv-detailseite/04/2022%20Schwerpunkt:%20Klimaschutz>
- Рис. 8: Шаблон плаката для зелених бібліотек від IFLA/ENSULIB. <https://www.ifla.org/the-green-library-poster/>
- Рис. 9: Щорічний міжнародний конкур зелених бібліотек IFLA Green Library Award. <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/>
- Рис. 10: Калькулятор для оцінювання внеску бібліотеки у сталий розвиток. <http://development.libraryscience.de/de/home-de/>
- Рис. 11: Серія вебінарів НБА на тему «Освіта задля сталого розвитку»: <https://www.bibliotheksverband.de/bildung-fuer-nachhaltige-entwicklung-bne-und-durch-bibliotheken-eine-einfuehrung-und-best-practice>
- Рис. 12: Інформаційна кампанія «Освіта задля сталого розвитку» Центральної бібліотеки Нижньої Саксонії: https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2022-06/Pr%C3%A4sentation%20BiNaBi_Cornelia%20Haber-mann.pdf
- Рис. 13: Виставка видань у міській бібліотеці Таухи, присвячена ОСП: <https://www.stadtbibliothek-taucha.de/bne.html>
- Рис. 14: Вермікомпостер в Бібліотеці Генріха Бея в районі Берлін-Панков. За допомогою такої «ферми черв'яків» можна наочно показати процеси, які відбуваються під час компостування біовідходів, та розповісти про значення гумусу: https://www.berlin.de/stadtbibliothek-pankow/bibliothek/heinrich-boell-bibliothek/heinrich-boell-bibliothek-angebote-208544.php#headline_1_24
- Рис. 15: Бібліотека ТГ Кресброн на Боденському озері: колишня 100-літня стодола після реконструкції. © Gemeinde Kressbron a.B.
- Рис. 16: «Безбар'єрність». Спецвипуск «BuB» 12/2019. https://zs.thulb.uni-jena.de/receive/jportal_jpvolume_00428196
- Рис. 17: Острівці тиші та високі грядки перед бібліотекою у районі Тірґартен-Зюд, Берлін: <https://remap-berlin.de/projekte/1365>
- Рис. 18: Бібліотека наук про Землю Берлінського вільного університету, друге життя вживаних меблів. © Marco Bahlo / Geowissenschaftliche Bibliothek der Freien Universität Berlin
- Рис. 19: Міська бібліотека Юліха, послуга для перероблення картонних коробок: <https://buecherei.juelich.de/Portal/Bilder/0/Bilder%20Dateien/Bilder%20Homepage/5.png>
- Рис. 20: Сійки для велосипедів, Публічна бібліотека у місті Кісінг: <https://www.kissing.de/kultur/buecherei>
- Рис. 21: Стара телефонна будка переобладнана у «відкриту бібліотеку», Публічна бібліотека у місті Кісінг: <https://www.kissing.de/kultur/buecherei>

Рис. 22: Невеличка висока грядка перед міською бібліотекою в Альзену:

<https://stadtbibliothek.alzenau.de/-/hochbeettagebuch>

Рис. 23: Ресурсозбережні технології для переробки ламп і батарейок:

<https://www.nabu.de/umwelt-und-ressourcen/oekologisch-leben/alltagsprodukte/04441.html>

Рис. 24: Контроль енергоспоживання: <https://www.umweltbundesamt.de>

Рис. 25: Разом робимо цифрове прибирання, Міська бібліотека у Шварценбеку © Stadtbücherei Schwarzenbek

Рис. 26: Ресурсоощадна переробка комп'ютерного брухту: <https://www.nabu.de/umwelt-und-ressourcen/abfall-und-recycling/recycling/15262.html>

Рис. 27: „Refill Station“, пункт набору питної води у міській бібліотеці в Еберсвальде:

<https://www.eberswalde.de/start/kultur/bibliothek/service/refill>

Рис. 28: Лічильники енергії та ін. прилади на абонимент у «бібліотеці речей» Міської бібліотеки Тройсдорфа:

<https://www.troisdorf.de/de/rathaus-service/aktuell/pressemeldungen/2023/april/energiemessgeraete-und-mehr-zum-ausleihen/>

Рис. 29: Торбинки для книжок і медій від об'єднання друзів публічної бібліотеки територіальної громади Ельзенфельд: <https://www.oebib.de/beitraege/agenda-2030-in-bibliotheken-nachhaltige-taschen-sind-das-gebot-der-stunde/>

Рис. 30: «Біржа обміну одягом», Бременська міська бібліотека: <https://www.goethe.de/ins/il/de/kul/bib/fur/gb/23552951.html>

Рис. 31: Міська бібліотека Емдетена, захід на тему «Порядок денний ООН до 2030 року»:

<https://al-lesdetten.de/agenda-2030-vortrag-und-diskussion-mit-mathis-sieben-in-der-stadtbibliothek/>

Рис. 32: Проєкт «Долучайся!», насінневі бібліотеки в Нижній Саксонії: <https://saatgutniedersachsen.wordpress.com/>

Рис. 33: Автомати з «кормом» для бджіл, Бібліотека Генріха Бея в районі Берлін-Панков:

https://www.berlin.de/stadtbibliothek-pankow/bibliotheken/heinrich-boellbibliothek/heinrich-boell-bibliothek-angebote-208544.php#headline_1_27

Рис. 34: Скринька для збору вживаних мобільних телефонів, Міська бібліотека Гладбека:

<https://stadtbuecherei-gladbeck.de/handys-fuer-hummeln-bienen-und-co/>

Рис. 35: Логотип ініціативи Libraries4Future («Бібліотеки задля майбутнього»):

<https://libraries4future.org/en/>

Рис. 36: Тиждень сталого розвитку, Комунальна бібліотека в Бланкенфельде-Малоу:

<https://bibliothek.gb-m.de/>

Рис. 37: Бокс для кроненпробок. Соціальний проєкт Університетської міської бібліотеки в Кельні:

<https://ub.uni-koeln.de/die-usb/ueber-uns/agenda2030/usb-nachhaltigkeitsaktionen-seit-2020>

Рис. 38: «Обмін-ник» — шафа з речами для обміну, міська бібліотека Гаймсгайма:

<https://www.biblio-heimshaus.de/gruen-und-fair/index.php>

Рис. 39: Заявити про себе як «зелену бібліотеку»: флаєр бібліотеки м. Вайблінгена з описом зеленої місії:

<https://stadtbuecherei.waiblingen.de/de/Service-Info/Nachhaltigkeitsflyer>

Рис. 40: PR і реклама цілей сталого розвитку ООН, Емдеттенська міська бібліотека: <https://al-lesdetten.de/stadtbibliothek-unterstuetzt-nachhaltigkeitsziele-der-un-agenda-2030/>

Рис. 41: Стратегія сталого розвитку Ройтлінгенської міської бібліотеки: <https://www2.stadtbibliothek-reutlingen.de/gruene-bibliothek>

9 Список літератури та додаткові джерела інформації

(Пошук додаткових джерел інформації у базі даних «Bibliografie Grüne Bibliothek», що постійно оновлюється: <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bibliografie/>)

Ameli, Najine (2020). Die neue Share Economy: Bibliotheken der Dinge. Gemeinschaftliche Nutzungen für eine nachhaltige Stadtentwicklung. Bielefeld: Transkript-Verlag.

Bancalari, Katharina; Müllner, Ursula (2020). Seitenweise kleine Tipps für eine nachhaltige Bibliothek. https://www.treffpunkt-bibliothek.at/wp-content/uploads/2020/01/Broschuere_Seitenweise_kleine_Tipps.pdf

Baobab (n.d.). Bildung 2030. Lehren und Lernen für die Zukunft. <https://bildung2030.at/>

Berufsverband Information Bibliothek (BIB) (n.d.). Grüne Bibliothek [список покликань на німецькі на інші ресурси].

<https://www.bib-info.de/berufspraxis/fundgrube-internet/bibl-fachinformation/gruene-bibliothek/>

Biblio2030 – Der Werkzeugkasten: SDG-Toolbox mit Links und Best Practices (n.d.). <https://padlet.com/biblio2030/biblio2030-der-werkzeugkasten-95bqo5fiovasw41y>

Bibliosuisse (n.d.). Kampagne Biblio2030. <https://www.bibliosuisse.ch/aktivitaten/kampagne-biblio2030>

Bibliosuisse [2023]. Nachhaltigkeit in Bibliotheken: Ein Ratgeber mit Best-Practice-Beispielen. Download: <https://www.bibliosuisse.ch/aktivitaten/kampagnebiblio2030>

Bibliotheksportal (2017). Fundraising. <https://bibliotheksportal.de/ressourcen/management/marketing-baukasten/operatives-marketing/fundraising/>

Bibliotheksportal (2021). Gemeinsam für BNE in Schleswig-Holstein: Interview mit Susanne Brandt. <https://bibliotheksportal.de/informationen/bibliotheken-und-nachhaltigkeit/gemeinsam-fuer-bildung-fuer-nachhaltige-entwicklung-in-schleswig-holstein/>

Bibliotheksportal (2023). Bibliotheken und Nachhaltigkeit: <https://bibliotheksportal.de/informationen/bibliotheken-und-nachhaltigkeit/?cn-reloaded=1>

Bibliotheksportal (n.d.). Förderung für Bibliotheken. <https://bibliotheksportal.de/ressourcen/foerderung-fuer-bibliotheken-2/>

Büchereizentrale Schleswig-Holstein (2021). Mobile Saatgutbibliothek. <https://mobilesaatgutbibliothek-sh.de/aufbau-einer-saatgutbibliothek/>

Büchereizentrale Schleswig-Holstein (2021). Runder Tisch - Grüne Bibliotheken. <https://www.bz-sh.de/leistungen/fortbildungen-und-veranstaltungen/runder-tisch-gruene-bibliotheken>

Büchereizentrale Schleswig-Holstein des Büchereivereins Schleswig-Holstein e.V. (2023). Gemeinwohl-Bilanz für Bibliotheken - Begleitheft für die Praxis. <https://zukunftsbibliotheken-sh.de/start/blog/gemeinwohl-bilanz-fuer-bibliotheken-begleitheft-fuer-die-praxis.html>

Bunse, Ester; Hagos, Selam G.; Gommers, Ellen; Heß, Saskia; Rennings, Lea; Schäfer, Leonie (2022). Die Bibliothek der Dinge: Ein Leitfaden für Mitarbeitende in Öffentlichen Bibliotheken und Interessierte, Joseph-Dumont-Berufskolleg Köln. <https://www.bibliotheken-nrw.de/leitfaden-fuer-eine-bibliothek-der-dinge/>

- Cardoso, Nathalice B. (2021). Wie Sie zu den Zielen für Nachhaltige Entwicklung (SDGs) beitragen können: Checkliste für Bibliotheken. <https://libraryscience.de/wp-content/uploads/2021/06/Check-List-GERprint.pdf>
- Deutsche UNESCO-Kommission (n.d.). UNESCO-Programm „BNE 2030“: Bildung für nachhaltige Entwicklung. <https://www.unesco.de/bildung/bildung-fuer-nachhaltige-entwicklung/unesco-programm-bne-2030>
- Deutscher Bibliotheksverband (2020). Bibliotheken und Nachhaltigkeit: Praktische Beispiele zum Beitrag von Bibliotheken zu den Nachhaltigkeitszielen. <https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2020-12/Bibliotheken%20und%20Nachhaltigkeit.pdf>
- Deutscher Bibliotheksverband (2022). Nachhaltigkeit. <https://www.bibliotheksverband.de/nachhaltigkeit>; Online-Seminare: <https://www.bibliotheksverband.de/online-seminare#Nachhaltigkeit>
- Deutscher Bibliotheksverband (2022, 27.05.). Ein Erfahrungsaustausch zum Thema Fundraising: 5. Online-Seminar der Reihe „Chancen und Herausforderungen bei der Akquise privater Fördermittel für Bibliotheken“. <https://www.bibliotheksverband.de/ein-erfahrungsaustausch-zum-thema-fundraising>
- Deutscher Bibliotheksverband (n.d.). Bibliotheken und ihr Beitrag zur Agenda 2030 der UN. <https://www.biblio2030.de/>
- Deutscher Bibliotheksverband (2022). Bildung für nachhaltige Entwicklung (BNE) in und durch Bibliotheken: eine Einführung und Best-Practice-Beispiele. 4. Online-Seminar der Reihe „Nachhaltigkeit und Bibliotheken“. <https://www.bibliotheksverband.de/bildung-fuer-nachhaltige-entwicklung-bne-und-durch-bibliotheken-eine-einfuehrung-und-best-practice>
- Deutscher Bibliotheksverband (2022). Die Rolle von Bibliotheken in BNE-Landesstrategien. 5. Online-Seminar der Reihe „Nachhaltigkeit und Bibliotheken“. <https://www.bibliotheksverband.de/die-rolle-von-bibliotheken-bne-landesstrategien>
- Deutscher Bildungsserver (2022). Kooperationsvereinbarungen der Länder über die Zusammenarbeit von Bibliothek und Schule. <https://www.bildungsserver.de/kooperationsvereinbarungen-der-laender-ueber-die-zusammenarbeit-von-bibliothek-und-schule-6407-de.html>
- Deutschland. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz (2020). Leitfaden für die nachhaltige Organisation von Veranstaltungen. <https://www.bmuv.de/publikation/leitfaden-fuer-die-nachhaltige-organisation-von-veranstaltungen/>
- Deutschland. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz (n.d.). Die 2030-Agenda für Nachhaltige Entwicklung. <https://www.bmuv.de/themen/nachhaltigkeit-digitalisierung/nachhaltigkeit/die-2030-agenda-fuer-nachhaltige-entwicklung>
- Deutschland. Bundesregierung (2023). Nachhaltige Städte und Gemeinden: Ziele nachhaltiger Entwicklung. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/nachhaltigkeitspolitik/nachhaltige-staedte-gemeinden-1006538>
- EcoCrowd, die Crowdfunding-Plattform für nachhaltige Projekte (n.d.). <https://www.ecocrowd.de/>
- Ecolibri. Der nachhaltige Online-Buchhandel. <https://www.ecolibri.de/shop/>

- Elsässer, Ralf; Arnold, Antje (2019). Entwicklung einer Konzeption zur Integration von Bildung für nachhaltige Entwicklung (BNE) in kommunalen Bildungseinrichtungen am Beispiel der Leipziger Städtischen Bibliotheken.
https://www.civixx.de/wp-content/uploads/2021/02/lbsb-konzeption_final.pdf
- ENSULIB (2022a). Tools for Green Libraries. https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/GreenLibsTools_v01_202210-1.pdf
- ENSULIB (2022b). Was ist eine Grüne Bibliothek? <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-definition/>
- ENSULIB (n.d.). The Green Library Website. <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/projects/>
- Flemming, Arnold (2009). Bibliotheken gestalten Partnerschaften: Grundlagen, Ziele, Perspektiven. Kooperationsseminar der ekz mit dem Berufsverband Information Bibliothek e. V. (BIB) 10. bis 12. Februar 2009. Best Practice: Das Partnerschaftsmodell der Stadtbibliothek Dresden [презентація]. <https://silo.tips/download/bibliotheken-gestalten-partnerschaften-grundlagen-ziele-perspektiven>
- FUPS – Förderverein für umweltverträgliche Papiere und Büroökologie Schweiz (n.d.). Ökologie im Büro: Unterrichtseinheit. <http://www.ecopaper.ch/documents/OekologieimBuero.pdf>
- Geißler, Jens A.; Schumann, Tim (2017). Makerspace, Mundraub-Tour und Foodsharing: Die Projektreihe ‚Ernte deine Stadt‘ als Form sozial und ökologisch nachhaltiger Bibliotheksarbeit in der Stadtbibliothek Bad Oldesloe. In: Bibliotheksdienst, 51(2), 181–196. <https://doi.org/10.1515/bd-2017-0018>
- Goethe-Institut Bukarest. Die Grüne Bibliothek: Nachhaltig leben. <https://www.goethe.de/ins/ro/de/kul/bib/gru.html>
- Hauke, Petra (2023). Bildung für nachhaltige Entwicklung – (k)ein Thema für Bibliotheken?! Bibliotheken als Akteure und Partner in der Bildung für nachhaltige Entwicklung. In: Magazin erwachsenenbildung.at. Das Fachmedium für Forschung, Praxis und Diskurs, Ausgabe 49, 80–88. <https://erwach-senenbildung.at/magazin/23-49/erwachsenenbildung-fuer-nachhaltige-entwicklung.pdf>
- Heinrich-Böll-Stiftung (2020). Transformation by design, not by disaster: Zivilgesellschaftlicher Appell zur Senkung des primären Ressourcenverbrauchs. Bericht. <https://www.boell.de/de/2022/12/08/transformation-by-design-not-by-disaster>
- IFLA (2015). Bibliotheken und die Umsetzung der UN 2030 Agenda [скринька з інструментами]. <https://www.ifla.org/publications/ifla-toolkit-libraries-development-and-the-united-nations-2030-agenda-revised-version-august-2017/>
- IFLA (2018). Vorbilder, Erzieher, Ermöglicher: Bibliotheken und Nachhaltigkeit. Wie Bibliotheken zur Nachhaltigkeit beitragen. Aus dem Englischen übersetzt von Andrea Kaufmann. <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sustainability-is-libraries-business-de.pdf>
- IFLA (n.d.). Library Map of the World, SDG Stories. <https://librarymap.ifla.org/stories>
- Ivens, Janina (2023). Nachhaltigkeitsstrategien in öffentlichen und wissenschaftlichen Bibliotheken: Eine Handlungsempfehlung. Hochschule Hannover, Bachelorarbeit. <https://doi.org/10.25968/opus-2465>

- Langer, Robert (2021). Bildung für nachhaltige Entwicklung (BNE) als Programm: Das Beispiel der Sächsischen Landesfachstelle für Bibliotheken. In: Bibliothek Forschung und Praxis, 45(3), 450–454. <https://doi.org/10.1515/bfp-2021-0069>
- Lankes, R. David (2018). A Manifesto for Global Librarianship. <https://davidlankes.org/a-manifesto-for-global-librarianship/>
- Lankes, R. David (2019). Müssen Bibliotheken neutral sein? Ein Kommentar zur Frage der Neutralität von Bibliotheken. In: BuB, Forum Bibliothek und Information 71(11), 650–652. https://opus4.kobv.de/opus4-bib-info/files/17416/BUB_2019_11_650_652.pdf
- Leipzig (2020). Nachhaltig veranstalten – jetzt! https://static.leipzig.de/fileadmin/mediendatenbank/leipzig-de/Stadt/02.4_De24_Kultur/Dezernat/Broschuere_Nachhaltig-veranstalten-jetzt.pdf
- Lilu's Library [2023]. Bring die Bibliothek nachhaltig zum Leuchten = Faites briller la bibliothèque durablement. <https://liluslibrary.ch/> [онлайн гра на тему сталого розвитку та бібліотек].
- Messerli, Debora (2021). Nachhaltigkeitsprojekte in Bibliotheken: Massnahmenkatalog zur Vermittlung der UN-Agenda 2030 in Öffentlichen und Wissenschaftlichen Bibliotheken. https://www.fhgr.ch/fileadmin/fhgr/angewandte_zukunftstechnologien/SII/churer_schriften/sii-churer_schriften_139_messerli.pdf
- Nachhaltigkeit in Bibliotheken: Tipps, Tricks und Beispiele. DIGITAL PUBLISHING REPORT, 2023 (März), (dpr spezial). https://www.fernuni-hagen.de/bibliothek/docs/info-material/2023_03_dprspezial_nachhaltigkeit_in_bibliotheken.pdf
- Nationale Klimaschutz-Initiative (2023). Die passenden Fördermittel finden. <https://www.klimaschutz.de/de/foerderung/foerderkompass>
- Netzwerk Grüne Bibliothek (2021). Bibliotheken und BNE: BNE-Beispiele aus Bibliotheken (NRW und weltweit). <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bne-festival-nrw-2021/>
- Netzwerk Grüne Bibliothek (n.d.). Green Clips. <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/y-outube/>
- Netzwerk Grüne Bibliothek (n.d.). Internationale Bibliografie Grüne Bibliothek, fortlaufend aktualisiert. <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bibliografie/>
- ÖBIB – Öffentliche Bibliotheken in Bayern (n.d.). Библиотека речей. <https://www.oebib.de/management/kreative-bibliothek#c2017>
- Pohl, Annette (2017). Wege zur Bildungspartnerschaft: Kooperationen von Bibliotheken, Schulen und Kindertagesstätten innovativ und kreativ gestalten. Stuttgart: Landesinstitut für Schulentwicklung. https://www.bibliotheksverband.de/sites/default/files/2021-03/SE-12-Wege_zur_Bildungspartnerschaft.pdf
- RENN Süd (2020). Kommentierte Bücherliste 2020: Nachhaltigkeit, Klimaschutz und nachhaltiger Konsum (mit Sparten: Corona und Risiken, Postwachstum, Plastikfrei, Fridays for Future). https://www.renn-netzwerk.de/fileadmin/user_upload/sued/Dokumente.pdf/Vorlage_Buecherliste19.10.2020_1_.pdf
- RENN Süd [2020]. Bücher zu Nachhaltigkeit, Klimaschutz und Energiewende: Aktionen und Tipps zur Öffentlichkeitsarbeit für und von Bibliotheken. https://www.renn-netzwerk.de/fileadmin/user_upload/sued/Dokumente.pdf/Aktionen_und_Tipps_fuer_Oeffentlichkeitsarbeit_Bibliothek_n_12.02.2021.pdf

- Sächsische Landesfachstelle für Bibliotheken; arche noVa (2022). Einführung von Bildung für nachhaltige Entwicklung (BNE) im öffentlichen Bibliothekswesen in Sachsen. https://arche-nova.org/sites/default/files/content/dokumente/BNE_Bibos_Materlsmmlg_arche_noVa.pdf
- Sahavirta, Harri (2019). 10 Gründe für ökologische Nachhaltigkeit in (öffentlichen) Bibliotheken. <https://repository.ifa.org/handle/123456789/1651>
- Städtische Bibliotheken Dresden (2022). Die Zentralbibliothek der Städtischen Bibliotheken Dresden. Anwendungsbeispiel: Nachhaltigkeitsstrategien in Bibliotheken. https://www.dresden.de/media/pdf/kulturamt/Culture_for_Future_-_Fallstudie_Zentralbibliothek.pdf
- Umweltbundesamt (n.d.). Blauer Engel: Das deutsche Umweltzeichen. <https://www.blauer-engel.de/de>
- Umweltbundesamt (n.d.). CO₂-Rechner des Umweltbundesamtes. https://uba.co2-rechner.de/de_DE/
- Umweltbundesamt (n.d.). Umwelttipps für den Alltag. <https://www.umweltbundesamt.de/umwelttipps-fuer-den-alltag>
- Verbraucher-Initiative (n.d.). Label online. <https://label-online.de/was-sind-labels/>
- Verwey, Tabea; Häßy, Lisa; Müller, Diana; Schöne, Lisa; Niehaus, Kathrin; Schindler, Lea (2019). Nachhaltigkeit in Bibliotheken: ein Leitfaden: ein Projekt des JDBK Köln, Joseph-Dumont-Berufskolleg. <https://repository.publisso.de/resource/fri:6416279>
- Vonhof, Cornelia (2015). Vom Bauchgefühl zur Strategie: Partnerschaftsmanagement als Managementinstrument. <https://edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/2996/17.pdf?sequence=1>
- Werner, Klaus Ulrich (2013). Nachhaltigkeit bei Bau, Ausstattung und Betrieb: eine Checkliste. https://www.ibi.hu-berlin.de/de/studium/studprojekte/buchidee/bi12/greenlibs_checklist_englishgerman-1.pdf
- World Commission on Environment and Development (1987). Our common future [Brundtland Report]. Oxford, New York: Oxford Univ. Press. https://www.are.admin.ch/dam/are/en/dokumente/nachhaltige_entwicklung/dokumente/bericht/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf
- Zoller, Rahel (2018). Partnerschaftsmanagement, was soll das denn sein? Gründe und Methoden für den gezielten Einsatz von Partnerschaftsmanagement in Bibliotheken. Wiesbaden: b.i.t. Verlag. (b.i.t.online – Innovativ, Band 71). Уривок: https://www.b-i-t-online.de/daten/bit_Innovativ_71_Zoller_Leseprobe.pdf

Навіщо членство у ВІВ? — Бо воно того варте!

Усім, хто працює у бібліотеках, потрібне лобювання інтересів! Ось чому варто бути членом професійного об'єднання. Ми — Професійне об'єднання «Інформація та бібліотеки» (Berufsverband Information Bibliothek e. V., ВІВ) — серйозно ставимося до запитів наших членів, ми чуємо і прислухаємося. Разом ми діємо й прагнемо змін – сьогодні заради майбутнього.

Як професійне об'єднання ми можемо голосно заявляти про потреби та дефіцити галузі, доводити їх до відома відповідальним особам і органам і таким чином змінювати ситуацію на користь усім колегам, що працюють в бібліотеках і інформаційних установах.

Нам потрібні активні члени. Ми звертаємося до всіх членів об'єднання: висловлюйте свої думки, побажання та критику, адже тільки так ви допоможете нам далі розвиватися й покращуватися.

Професійне об'єднання «Інформація та бібліотеки» (ВІВ) — це форум для професійного та колегіального обміну думками та досвідом. Так ми можемо реагувати на різні потреби публічних і наукових бібліотек та на важливі теми у бібліотечній галузі. ВІВ визначає спектр своїх послуг і відображає його у профілі своєї діяльності.

- ВІВ активно представляє позицію своїх членів у питаннях бібліотечної політики, які стосуються передусім структурних змін у бібліотечному секторі, переговорів щодо колективних договорів і тарифів у галузі, ринку праці, та питань авторського права.
- ВІВ надає фахову підтримку і супровід у питаннях професійної підготовки працівників бібліотек.
- ВІВ пропонує своїм членам різні формати підвищення кваліфікації на регіональному (на базі регіональних осередків) та національному (літні курси, семінари ВІВ у співпраці з ekz) рівнях. Такі заходи завжди потребоорієнтовані, фахові, вони мотивують і сприяють розширенню професійного горизонту.
- Ми поширюємо інформацію серед наших членів швидко і фахово: на нашій вебсторінці (www.bib-info.de) можна завжди знайти актуальні дописи, інформацію та новини; інші інформаційні ресурси: наша регулярна рубрика у фаховому журналі «ВuВ», що виходить десять разів на рік, мобільний застосунок ВuВ та регіональні інформаційні бюлетені.
- Ми маємо широку мережу контактних осіб, завдяки яким швидко й фахово реагуємо на ваші запити, встановлюємо та активізуємо контакти.

Бути членом Професійного об'єднання «Інформація та бібліотеки»(ВІВ) корисно та вигідно!

- Заповніть онлайн заявку на членство прямо на нашому сайті: <https://www.bib-info.de/berufsverband/mitglied-werden/bib-aufnahmeformular>
- або заповніть заявку, видрукуйте, підпишіть та надішліть до нашого офісу (service@bib-info.de або Ройтлінген 72703, а/с 1324).